

Фядосік, В. А. Антыказнаўства і медыявістыка ў БДУ на пачатку новага тысячагоддзя / *В. А. Фядосік, А. А. Яноўскі* // Лістападаўскія сустрэчы – 5. Праблемы старажытнасці і сярэднявечча: Зборнік артыкулаў па матэрыялах Міжнароднай навуковай канферэнцыі ў гонар акадэмікаў *М. М. Нікольскага і У. М. Перцава* (13–14 лістапада 2003 г., Мінск) / Навук. рэд. *В. А. Фядосік і І. А. Еўтухоў*. – Мн.: БДУ, 2005. – С. 3-6.

АНТЫКАЗНАЎСТВА І МЕДЫЯВІСТЫКА Ў БДУ НА ПАЧАТКУ НОВАГА ТЫСЯЧАГОДДЗЯ

Дзесяць гадоў для старажытнасці і сярэднявечча — перыяд не такі ўжо вялікі. Аднак непасрэднаму ўдзельніку падзей ён падаецца істотнай часткай сучаснасці, калі адбываецца ўсталяванне добрай традыцыі, у дадзеным выпадку навуковай традыцыі.

Роўна дзесяць гадоў назад беларускія антыказнаўцы і медыявісты ўпершыню сабраліся на сваю навуковую канферэнцыю. Ініцыятарам была кафедра гісторыі старажытнага свету і сярэдніх вякоў нашага Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта — адзіная кафедра такога профілю ў Беларусі. Спецыялістаў налічвалася літаральна адзінкі. Сваю навуковую канферэнцыю мы вырашылі назваць «утульна», «падамашняму»: «Лістападаўскія сустрэчы».

«Лістападаўскія» — таму, што ў гэтым месяцы нарадзіўся *М. М. Нікольскі*, заснавальнік нашай кафедры, выдатны вучоны-арыенталіст, антыказнаўца, рэлігіязнаўца. Ён нарадзіўся ў адзін год са сваім калегам і сябрам *У. М. Перцавым*, таксама акадэмікам, выдатным медыявістам. У іх гонар і было вырашана праводзіць навуковыя канферэнцыі беларускіх гісторыкаў, якія даследуюць старажытную і сярэднявечную гісторыю.

Незвычайны тэрмін «сустрэчы» для навуковай канферэнцыі быў выбраны таму, што адной з галоўных мэт было далучэнне да даследчыцкай «лабараторыі» вядомых вучоных нашага маладога пакалення — аспірантаў і студэнтаў. Нам хацелася, каб яны вывучалі старажытнасць і сярэднявечча не толькі на занятках і пад час працы над курсавымі, дыпломнымі, кандыдацкімі работамі, але і непасрэдна адчулі само «дыханне», асалоду і цяжкасці навуковага пошуку іх старэйшых, вопытных калег. І мы лічым нашых

аспірантаў і студэнтаў менавіта калегамі і спадзяёмся, што і яны таксама гэта адчуваюць. Памяркоўнасць, увага да працы малодшых калег, дапамога ім, а не разносная крытыка і фанабэрыстасць — такую атмасферу і павінны былі ствараць нашы «Лістападаўскія сустрэчы». І праз дзесяцігоддзе можна сказаць, што эксперымент прайшоў удала. Шмат хто з удзельнікаў першых лістападаўскіх сустрэч ужо абараніў кандыдацкія дысертацыі (каля 20), некаторыя ўжо маюць сваіх вучняў.

Пашырылася кола беларускіх навукоўцаў, якія даследуюць старажытнасць і сярэднявечча. На гэтых, ужо п'ятых «Лістападаўскіх сустрэчах» прысутнічаюць даследчыкі не толькі з БДУ, але і іншых вышэйшых навучальных устаноў Мінска, а таксама з Магілёва, Брэста, Мазыра, Гомеля. Нашы навуковыя канферэнцыі ператварыліся ўжо ў міжнародныя. У іх прымаюць удзел навукоўцы з Расіі, Чэхіі, Казахстану, а гэтым разам упершыню — і з Украіны.

Канферэнцыі праводзяцца рэгулярна раз у два гады. І мы ўжо можам ставіць сябе побач з навукоўцамі ўніверсітэтаў Расіі і Украіны, дзе даўно існуюць традыцыі

правядзення навуковых канферэнцый у гонар У. С. Сяргеева і С. Я. Лур'е (дарэчы, нашага земляка). Мінулыя «Лістападаўскія сустрэчы» былі прысвечаны 125-годдзю акадэмікаў М. М. Нікольскага і У. М. Перцава. У зборнік, аснову якога склалі матэрыялы канферэнцыі, упершыню былі ўключаны ўспаміны ўдавы М. М. Нікольскага Р. А. Нікольскай, якая доўгі час працавала дацэнтам нашай кафедры. Гэтыя мемуары паказваюць Мікалая Міхайлавіча не толькі як выдатнага вучонага, але і як чалавека, грамадзяніна, барацьбіта. Спадзяёмся, што гэтае добрае пачынанне будзе працягнута, у прыватнасці, у 2005 г. мы будзем адзначаць 100-годдзе яшчэ аднаго з нашых навуковых патрыярхаў — прафесара Ф. М. Нячая.

За два гады, якія мінулі з чацвёртых «Лістападаўскіх сустрэч», значных вынікаў дабіліся медыявісты і антыказнаўцы БДУ. Выйшаў у свет першы беларускі падручнік для вышэйшых навучальных устаноў па медыявістыцы — «Гісторыя сярэдніх вякоў. Заходняя Еўропа і Візантыя» ў двух тамах. Адначасова ў Магілёве прафесар Я. Р. Рьер завяршыў выданне свайго вучэбнага дапаможніка «История средневековых цивилизаций» у пяці частках. Гісторыкі БДУ падрыхтавалі і новы школьны падручнік па гісторыі сярэдніх вякоў, які фактычна стаў узорным для многіх іншых школьных падручнікаў па гісторыі. Прафесар К. А. Рэвяка і дацэнт В. І. Ханкевіч падрыхтавалі да выдання курсы лекцый па

гісторыі старажытнага Рыма і гісторыі старажытнага свету. Яны завяршаюць комплекс дапаможнікаў па антычнай гісторыі (разам з «Гісторыяй старажытнай Грэцыі» прафесара М. С. Корзуна, якая была выдадзена раней). Істотны прарыў адбыўся і ў арыенталістыцы — з'явіўся і першы беларускі дапаможнік для ВНУ па гісторыі старажытнага Усходу, падрыхтаваны дацэнтамі Г. І. Даўгяла, А. А. Прохаравым і А. В. Перзашкевічам. Асабліва трэба падкрэсліць уклад Г. І. Даўгяла, лідэра гэтага навуковага калектыву. Смерць забрала яго ад нас тады, калі ён друкаваў самыя апошнія літары тэксту падручніка. Страта выдатнага хетолага — гэта вялікая страта для ўсёй беларускай арыенталістыкі. На змену Г. І. Даўгяла прыйшоў яго вучань — санскрытолаг А. В. Перзашкевіч. Наогул, калі на першых «Лістападаўскіх сустрэчах» кафедра гісторыі старажытнага свету і сярэдніх вякоў БДУ была прадстаўлена адным доктарам навук, то зараз тут працуюць пяць прафесараў з доктарскімі ступенямі (В. А. Фядосік, М. С. Корзун, К. А. Рэвяка, В. У. Чапко, І. А. Еўтухоў) — палова ад усяго складу кафедры. Іх апошнія дасягненні прадстаўлены ў дакладах на гэтай канферэнцыі, у прыватнасці, вынікі работы над калектывнымі тэмамі «Антычнае хрысціянства» і «Сацыяльная роля рэлігіі ў Старажытнай Грэцыі».

Навуковыя работы нашых антыказнаўцаў, медыявістаў, арыенталістаў сталі добра вядомымі не толькі за межамі Беларусі (Рассія, ЗША, Канада, Польшча, Чэхія і інш.), але і на радзіме — у Рэспубліцы Беларусь. Сваёй працай мы даказалі, што старажытнасць і сярэднявечча — зусім не нейкая «перадгісторыя» чалавецтва, а менавіта там знаходзяцца вытокі сучасных цывілізацый. Наладжваецца і ўзаемадзеянне з гісторыкамі, якія займаюцца айчынай гісторыяй, гісторыяй славянства, — таму на канферэнцыі і ўтвораны адпаведныя секцыі. У ходзе гэтых кантактаў мы прыходзім да ўзаемаразумення гістарычных катэгорый, працэсаў як у сусветнай, так і ў айчынай гісторыі. Тады знікне нямала па сутнасці схаластычных дыскусій (якія не маюць канчатковага вырашэння) вакол шэрага праблем сярэднявечнай Беларусі.

Мы шануем гонар заснавальнікаў кафедры, якія заклалі традыцыі вывучэння старажытнасці і сярэднявечча ў БДУ. Шмат увагі творчасці і дзейнасці М. М. Нікольскага і У. М. Перцава ў БДУ нададзена ў апошніх кнігах і артыкулах прафесара

А. А. Яноўскага. Прафесар І. А. Еўтухоў рыхтуе да друку манаграфію У. М. Перцава аб прусах на падставе рукапісу акадэміка. Тое, што пры жыцці

5

У. М. Перцава было няздзейсненай марай, неўзабаве стане рэчаіснасцю. М. Б. Бацвіннік рыхтуе манаграфію аб Ф. М. Нячаі. Істотным знакам умацавання памяці нашых заснавальнікаў з'яўляюцца і даследаванні антыказнаўцаў, медыявістаў, арыенталістаў, славістаў, якія выкладзены ў дакладах удзельнікаў чарговай міжнароднай канферэнцыі — «Лістападаўскія сустрэчы-5».

*В. А. ФЯДОСІК,
прафесар, загадчык кафедры гісторыі
старажытнага свету і сярэдніх вякоў
А. А. ЯНОЎСКИ,
прафесар, загадчык кафедры гісторыі Расіі*

6